

EEN PACHTERSGEZIN UIT ENKHUIZEN

Op zoek naar een verhaal over een pachtersgezin in de woelige beginjaren van De Glindhorst, vinden we na een speurtocht op internet de website van Sietzes van Dam. Daar staat tot onze verrassing een verhaal van een pachtersgezin op dat in 1916 van Enkhuizen naar De Glindhorst is verhuisd om daar een nieuw bestaan op te bouwen. De webbeheerder Bernard is een kleinkind van dit pachtersgezin en hij verwees ons door naar zijn neef Cees Roosendaal, ook een kleinkind, die de informatie voor de website had aangeleverd. Met de inbreng van Cees en het reeds aanwezige materiaal is het volgende verhaal tot stand gekomen.

Een pachtersgezin uit Enkhuizen

Op dinsdag 14 maart 1916 arriveerde het gezin van Bernard Roosendaal en Maartje Keesman op De Glindhorst. Het was een koude dag en de zon liet zich geheel niet zien. Bernard en Maartje hadden gereageerd op een advertentie van de gereformeerde diaconie te Enkhuizen om enige jaren als pachter en als pleeggezin in De Glindhorst te werken. Het was in die jaren niet gemakkelijk om als landbouwer in Enkhuizen, waar het gezin vandaan kwam, het brood te verdienen. Het jaarinkomen van Bernard in 1914 was 350 gulden. Dat was geen vetpot en zeker niet om een gezin met zes kinderen van te onderhouden, waarvan de jongste één jaar oud was en de oudste twaalf. Het leek daarom heel aantrekkelijk om in De Glindhorst als pleegouders aan het werk te gaan. Tegen een redelijke vergoeding van 2 gulden per pleegkind per week, land en huis vrij van pacht en huur. Bernard en Maartje konden daarmee hun gezin een beter bestaan geven. Al gauw kreeg het gezin Roosendaal pleegkinderen. Eind 1918 woonden er in het gezin elf kinderen, waarvan zes eigen kinderen. Zie foto:

De foto is eind 1918 genomen voor één van de woningen van De Glindhorst. Zittend aan de tafel Bernard Roosendaal en Maartje Keesman. Op de voorgrond zittend van links naar rechts de kinderen

Cornelis en Dirk, en twee voogdij kinderen. Staand van links naar rechts Johanna (Annie), Petronella (Pietje), geb. 1906 met haar hand op de schouder van haar vader, daarachter een kostganger, daarnaast met witte kraag Reinoutje (Reinier), daarnaast Emelia,(geb.1904). De andere kinderen horen bij het groepje van vijf voogdijkinderen welke opgenomen waren bij Bernard en Maartje.

Treinramp Weesp 1918

In 1918 ontsnapte het gezin Roosendaal aan een ramp. Moeder Maartje vertrok op 13 september samen met één van de kinderen en Emelia Broers, haar schoonmoeder, naar Enkhuizen. Emelia Broers die op bezoek was geweest wilde niet alleen terug met de trein naar Enkhuizen. Tijdens deze reis maakten ze het ernstigste treinongeval mee dat ooit in Nederland had plaatsgevonden. Met 41 doden en 42 gewonden was dit de grootste treinramp in de Nederlandse geschiedenis tot 1962. In dat jaar vond de treinramp in Harmelen plaats. Het ongeluk in 1918 gebeurde bij Weesp: de trein ontspoorde en stortte van het spoordijktaalud naar beneden. Maartje Keesman, haar kind en haar schoonmoeder Emelia zaten toevallig in de laatste wagon die boven op de dijk bleef hangen. Het heeft in haar verdere leven een diepe indruk achtergelaten. Maartje zei altijd als het ter sprake kwam: "Het is een wonder van de Heer dat we dit hebben overleefd."

De Spaanse griep

De 1^e wereldoorlog heeft ook zijn sporen nagelaten in dit gezin en op De Glindhorst. Niet alleen door de crisisdruk, de ontginningswerkzaamheden en het voedselprobleem voor mens en dier, maar ook door een andere vijand. In de periode 1918 – 1919 werd de wereld getroffen door de Spaanse griep. Wereldwijd verloren ongeveer 50 miljoen mensen hun leven, vooral jonge mensen. Een van die jonge mensen was Emelia Roosendaal, dochter van Bernard Roosendaal en Maartje Keesman. Emelia werd in 1904 geboren. Al gauw bleek dat ze doof was. Zij verbleef lange tijd in het doveninstituut Effatha te Dordrecht. Toen haar

ouders naar De Glindhorst verhuisden kwam zij thuis wonen. Ze was 12 jaar oud. Moeder Maartje was heel blij dat haar dochtertje weer thuis kwam en haar kon helpen in het drukke gezinshuishouden. Maar eind 1918 werd ook Emelia slachtoffer van de Spaanse griep. Op zaterdag 26 oktober 1918 overleed Emelia op 14 jarige leeftijd. Een griep die meer slachtoffers heeft gemaakt dan het oorlogsgeweld in de 1^e wereldoorlog. Uit krantenberichten uit die tijd weten we dat de school op De Glindhorst in 1919 vanwege die griep voor enige tijd gesloten is geweest.

Vertrek

Op 15 mei 1919 vertrok het gezin van pachter Bernard Roosendaal en zijn vrouw Maartje Keesman van De Glindhorst. Waarom ze vertrokken zijn, vertelt het verhaal niet. Heimwee, verdriet, niet datgene gevonden wat ze gedacht hadden te zullen vinden? Kortom, we weten het niet. Ook Cees Roosendaal weet niet waarom zijn opa en oma teruggekeerd zijn naar Enkhuizen. Hij weet wel dat het een hele harde tijd was en dat het verblijf op De Glindhorst tegengevallen was. Ze dachten in ieder geval dat ze het beter zouden krijgen, maar dat was kennelijk niet zo. Over hun pleegkinderen hebben ze nooit gesproken. Cees weet nog te vertellen dat zijn oma, om wat bij te verdienen, elke week lopend met een mandje met eieren naar de markt in Barneveld ging. In die tijd was dat geen gemakkelijke tocht. Er waren in De Glindhorst nog allemaal zandpaden.

De laatste rustplaats van Emelia

Onze speurtocht naar de laatste rustplaats van Emelia Roosendaal heeft niets opgeleverd. Ze is niet begraven in Andijk, niet op de begraafplaats in Barneveld en ook het grafregister van het kerkhofje aan de Ringlaan in De Glind levert geen resultaat op. Dat wil niet zeggen dat ze niet op het kerkhofje begraven kan zijn. Uit informatie uit 'De Barnevelder' van 12 december 1917 weten we dat de eerste begrafenis op het kerkhofje aan de Ringlaan in deze maand heeft plaatsgevonden. Maar ook deze begrafenis vinden we niet in het grafregister terug. Laten we het houden op het feit dat de administratie in die tijd nog niet optimaal was.

Met dank aan Cees Roosendaal en Bernard Sietzes, beiden kleinkinderen van Bernardus Roosendaal en Maartje Keesman.

Jaap Krediet en Rieke Visser
11 oktober 2016